

Dr. Uğur Gürsu, **Kâsım Divanı**, Yalın Yayıncılık, İstanbul 2010,
247s., ISBN 978-9944-313-71-1 (tanıtma)

Demet ÇINAR*

Anadolu'da ilk ürünlerini 13. yy. sonları ile 14. yy. başlarında vermeye başlayan ve 19. yy. ortalarına kadar devam eden Türk edebiyatı için çeşitli adlandırmalar yapılmıştır. Bu adlandırmalar arasında en yaygın olarak kullanılanları Divan Edebiyatı ve Eski Türk Edebiyatı'dır. Bir devrin edebiyatına da isim veren Divanlar Divan Edebiyatının temel unsurlarındandır. Divan, şairlerin şiirlerinin toplandığı kitaplardır.

Tanıtım yazımızın konusunu oluşturan *Kâsım Divanı* isimli eser Dr. Uğur Gürsu'nun 2010 yılında hazırlamış olduğu Kâsım ve Divanıdır.

Eser; İçindekiler, Ön Söz(s.1-2), Kâsım ve Sanatı(s.3-5), Divân 'ın Dil ve Yazım Özellikleri(s.7-8), Simgeler ve Kısaltmalar Listesi(s.9), Transkripsiyonlu Metin(s.11-96), Fotoğraflar(s.97-117), Sözlük(s.119-162), Dizin(s.163-245) ve Kaynakça(s.247) olmak üzere 244 sayfadan oluşmaktadır.

Yazar Kâsım ve Divanı ile ilgili yapılmış hâlihazırda bir eserin bulunmadığı ifade etmektedir. Bu bakımdan eserin Divan şairlerinden birinin daha edebiyat camiasına tanıtılmasını sağladığını söyleyebiliriz.

Önsöz (1-2) bölümünde eserin künyesi verilmiştir. Eserin bilinen tek nüshası İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nin Türkçe Yazmalar Bölümü'nde bulunmaktadır. (T.759/4)¹ Yazar ayrıca Kâsım'ın şiirlerine ulaşabileceğimiz diğer bir kaynak olarak Eğridirli Hacı Kemal'in 16.yy da kaleme aldığı *Câmiü'n-Nezâir*'ini göstermektedir.

Yazar *Kâsım ve Sanatı*(3-5) başlıklı bölümde şair hakkında bilgilerin olabileceği muhtemel kaynaklara baktığını belirterek bu kaynakları söylemiştir.

* Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yeni Türk Dili Anabilim Dalı

¹ Uğur Gürsu, *Kasım Divanı*, İstanbul 2010. s.1

Şair hakkında tezkirelerin yanı sıra Sicill-i Osmânî, Osmanlı Müellifleri, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Büyük Osmanlı Tarihi gibi eserler de şair hakkında bir bilgi mevcut değildir. Öyle ki yazar "Aslında şiiirlerinin Câmîü'n-Nezâir'de 15.yy şairlerinin nazirelerinin arasında yer alması ve şiiirlerindeki dil özelliklerinin Eski Anadolu Türkçesi'ne uyması gibi iki önemli veri bulunmasaydı, onun yaşadığı yüzyılı da bilemeyecektik."² diyerek şairin hangi yüzyılda yaşadığını nasıl tespit edildiğini ifade etmiştir.

Yazar Kâsım'ın Divan Edebiyatının hatta devrinin bile önemli simalarından sayılamayacağı eğer öyle olsaydı tezkirelerde kendisinden uzun uzadıya bahsedilmesinin ve nazire mecmualarında da şiiirlerine yazılmış nazirelerin bulunmasının pek tabii olacağını söylemektedir.

Yazar esere konu olan Divanın şairinin şiiirlerinden anlaşıldığı kadar herhangi bir mevki ya da padişahın himayesinde olmadığı gibi bir tarikatla alakalı görünmediğini belirtmiştir.

Divan 4 kaside ve 15 gazel (6 tanesi Câmîü'n-Nezâir'de)den oluşmaktadır. Divan talik hat ile yazılmıştır. Yazı pek okunaklı değildir.

Yazar ayrıca şairin şiiirlerinin aruz tekniği bakımından da çok kuvvetli görünmediğini imâle ve zihaf gibi aruzda kusur sayılan uygulamaların yanı sıra vezni bozuk mısralara da rastlandığını ifade etmiştir.

Divanın Dil ve Yazım Özellikleri(s.7-8) bölümünde ise yazar eserin 15.yy dil özelliklerini taşıdığı belirterek eserdeki dil özellikleri vermiştir. Bunların şunlar olduğunu söylemiştir:

Metinde en sıkça görülen dil özelliğinin **kapalı e-i meselesi** olduğunu söylemiştir. Kâsım'ın Divanındaki örnekler büyük oranda "i"li olmakla birlikte, "kapalı e"li örneklerin de bulunduğunu örnekleriyle (yedi (3a, 9.str), yet-(7a,7.str), yer (6a, 1.str), yegin (11a,7.str), yel (11b, 6.str), ver- (15a, 6.str), er-(15b,3str), esik (1b, 12.str), de- (6b, 9.str; 10b, 4str, 19b, 9.str) vermiştir.

Yazar Divanda karşılaştığı ikinci mesele olarak **"t/t-d" meselesini** belirtmiştir. Yazar Kâsım Divanı'nda "tutmak" fiilinin ikili bir imlaya ((üt-(2a, 6.str, 3a, 15.str, 10a, 2.str,15a, 4.str; EKII, 2.b))) ve dut-(4a, 3.str, 4a, 6.str, 4b, 12.str; 5b, 15.str; 8b, 11.str;10b, 12.str; 18a, 4.str, EKIII, 6.b) sahip olduğunu belirlemiştir.

Yazar yukarıda belirtilen hususların dışında "k" sesinin kelime içinde, kelime ve hece sonunda "h" sesine dönüşmesi, -acak/ ecek eki gibi Divan'da

² Uğur Gürsu,a.g.e.,s. 3

görülen dil hususiyetlerini örnekleriyle birlikte vermiştir. Yazar ayrıca Divanda imla tutarsızlıklarının da bulunduğunu söylemektedir.

Bu bölümden sonra *Kısaltmalar Listesi*(s.9) verilmiştir.

Transkripsiyonlu Metin(s.11-96), başlıklı bölümde metnin transkribe edilmiş şekli verilmiştir. Her şiirin başında kullanılan vezin mevcuttur. Yazarın eseri transkribe edilmiş olarak vermesi ve her şiirin başında veznin bulunması bir taraftan metni okumaya yardımcı olurken bir taraftan da metni doğru okumamızı sağlamaktadır. Divanda şair;

İy dil bu gice müjde ki cānān gelecekdür

Zaḥmuñā şifā derdüne dermān gelecekdür³

diyerek sevgilinin gelişini bir müjde olarak görüp sevinirken kimi zaman da

Kāsımā gerçi seni dilber idinmezse refik

Dā'im ağyarladur şanma ki tenhā şalınur⁴

diyerek sevgilinin ağyarla vakit geçirmesinden duyduğu rahatsızlığı ifade etmektedir.

Yazar şairin en sık kullandığı söz sanatlarının teşbih, istiare, telmih ve tenâsüb olduğunu diğer söz sanatlarına ise pek ilgi göstermediğini belirtmiştir. Yazar Kâsım'ın, şiirlerinde büyük oranda dünyevî zevklerden söz etmekte ve zahidlere sık sık çatmakta olduğunu ifade etmiştir. Yazar şairin “Ahmedün”, “Mahmudün” redifli gazellerinden yola çıkarak dînî konulara da sırt çevirmemiş olduğunu belirtmiştir. Yazar bu bilgilerin ışığında Kâsım'ın “rind” bir şair olduğunu düşünmenin yanlış olmayacağını belirtmiştir.

Eserin transkribe edilmiş kısmından sonra yazar *Fotoğraflar*(s.97-117) isimli bölümde Divanın tıpkıbasımını vermiştir. Divan 21 varaktan oluşmaktadır.

Sözlük(s.119-162) bölümünde yazar eserdeki kelimelerin sözlükteki anlamını vermiştir. Sözlük bölümü 44 sayfadan oluşmaktadır. Yazar sözlük bölümünün sonunda yararlanılan sözlükleri dipnot şeklinde belirtmiştir.

Sözlük bölümünden sonra ise sırasıyla *Dizin*(s.163-245) ve *Kaynakça*(s.247) gelmektedir.

³ Uğur Gürsu, a.g.e.,s. 46

⁴ Uğur Gürsu, a.g.e.,s. 40

Sonuç olarak yazarın da belirttiği gibi Kâsım'ın yaşadığı devirde bile pek fazla tanınmayan, sonraki devirlerde ise büsbütün unutilan, silik bir şair olduğu düşünebilir. Ancak, Kâsım ve onun gibi şairlerin de edebiyat tarihimiz ve Divan Edebiyatı açısından önem taşıdığı aşikardır. Bir edebî geleneği ya da devri tanımak için büyük isimler kadar, ün kazanmamış şairlerin ve onların şiirlerinin de dikkatli bir biçimde incelenmesi gerekmektedir. Böyle bir inceleme, divan şiirinin tarih içindeki tabii seyrini ve merhalelerini daha açık belirlememizi sağlayacaktır. Bu bakımdan Kâsım da araştırılmaya ve üzerinde düşünölmeye değer bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sözlerimizi bitirirken; edebiyata, bilhassa da engin bir okyanus olan Divan Edebiyatı'na, bir inci misali Kâsım Divanı'nı kazandıran Dr. Uğur Gürsu'ya teşekkür eder, eserin daha gün yüzüne çıkmamış belki de adı sanı unutulmuş diğer isimlerin ve eserlerin kazandırılmasına öncülük etmesini temenni ederiz.